

زیارت اهل بیت (ع) و امامزادگان بسته کامل تعلیم و تربیت است

زیارت یک کار نمادین و سمبولیک است به قول قرآن «شعیره» است. در زیارت با روح اتصال برقرار می‌کنیم و احساس فروتنی می‌کنیم، آن‌هم در مقابل کسی که تمام مکارم اخلاقی را زنده نگه داشته است.

زیارت یک کار نمادین و سمبولیک است به قول قرآن «شعیره» است. در زیارت با روح اتصال برقرار می‌کنیم و احساس فروتنی می‌کنیم، آن‌هم در مقابل کسی که تمام مکارم اخلاقی را زنده نگه داشته است.

به گزارش خبرگزاری مهر، سیل مشتاقان زیارت امام رضا (ع) هر روز بیشتر از گذشته و رابطه زائرین با این بارگاه معنوی زلال‌تر و بی‌آلایش‌تر می‌شود اما آسیب سطحی‌نگری و نازل کردن معارف عمیق و والای معنوی تهدیدی جدی و قابل تأمل است تا آنجا که متأسفانه وهابیت و جریان‌های تکفیری، مفهوم مقدس، معقول و مشروع زیارت را به شرک‌ورزی متهم می‌کنند که البته بیشتر بهانه‌جویی برای امیال شخصی و گروهی است اما چه باید کرد که تبلیغات دروغین آن‌ها را خنثی کرد؟ بررسی و افزایش نقش تربیتی زیارت می‌تواند راهکار مناسبی برای عمق بخشیدن به معارف دینی و دوری از هرگونه سطحی‌نگری باشد. حجت‌الاسلام سید مهدی واعظ موسوی در گفت‌وگو با ما ضمن بیان استدلال قرآنی درباره معقول بودن زیارت به آثار تربیتی آن می‌پردازد.

در ادامه این گفت‌وگو را می‌خوانید.

***توحید شاه‌کلید زندگی دین‌مدارانه است لذا با توجه به اینکه وهابیان برای زیر سؤال بردن شیعه زیارت را امری مذموم معرفی کرده است، شما رابطه زیارت و افزایش اعتقادات قلبی و عملی به دین را چگونه می‌بینید؟ چگونه می‌توان با زیارت امام رضا (ع) مبانی توحیدی زائر تقویت شود؟**

قبل از هر چیزی باید بگویم زیارت قبل از آنکه امری مشروع باشد، معقول است، زیارت یعنی خضوع، خشوع و فروتنی، فروتنی فرودستان در مقابل فرادستان، به‌عنوان مثال یک دانشجوی ترم اول هنر که بخواهد در محضر استاد فرشچیان حاضر شود، دو زانو می‌نشیند، گردنش خودبه‌خود جمع می‌شود، حالت خشوع در صدایش به وجود می‌آید و این کار وی در واقع آداب زیارت استاد فرشچیان است.

زیارت یعنی دیدار و شرفیابی، پس درواقع می‌توان پرسید چرا دانشجوی ترم یک هنر در برابر استاد خضوع می‌کند؟ چون می‌داند استاد چند گام از وی بالاتر است، این‌یک مثال بود تا ما بهتر دریابیم که وقتی یک دانشجو در برابر استادش زانو می‌زند و خشوع می‌کند این احترام به مقام استاد است و نه پرستش وی.

در بحث زیارت نیز ما مستقیماً در مقابل امام معصوم (ع) می‌ایستیم و یک ارتباط قوی با وی برقرار می‌کنیم، در واقع بستر امام معصوم (ع) نشانه‌ای از امام است؛ یکی ممکن است بگوید جسم امام مرده است اما من واقعی و شخصیت روح انسان که زنده است. ما جسدپرست که نیستیم ما روح را زیارت می‌کنیم و به ملاقات روح می‌آییم، آن‌هم روح امام معصوم (ع)، ضمناً قرار نیست ما این عزیزان را مرده بپنداریم، امامان معصوم ما همه به شهادت رسیده‌اند و اگر ما این بزرگواران را شهید هم حساب کنیم آیا مگر غیر از این است که شهدا زنده‌اند و زیارت شهید هم کار معقولی است؟

پیامبر (ص) به شخصی که به محضر ایشان رسیده بود فرمودند: «برو پدر و مادرت را زیارت کن، وی گفت پدر و مادرم مرده‌اند، حضرت فرمودند برو قبرشان را ببوس، گفت قبرشان هم گم است، حضرت فرمودند برو دو تا خط بکش و آن‌ها را ببوس» اما آیا آنچه از بیان رسول خداوند در این مسئله استنباط می‌شود، این است که آن دو خط والدین آن مرد هستند یا درواقع این‌یک کار نمادین است؟

ببینید زیارت یک کار نمادین و سمبولیک است به قول قرآن «شعیره» است، ما در زیارت با روح اتصال برقرار می‌کنیم و درجایی منتخب می‌ایستیم و احساس فروتنی می‌کنیم، آن‌هم در مقابل کسی که زندگی فرهنگی، با صداقت، حلم و بردباری و تمام مکارم اخلاقی را زنده نگه داشته است.

کسانی که به هر طریقی زیارت را زیر سؤال می‌برند، می‌خواهند ریشه اخلاق را بزنند، چون می‌دانند این‌ها نماد خوبی‌ها هستند و دریافته‌اند که زیارت چه اثرات کم‌نظیری بر روح و قلب و دل زائر خواهد گذاشت.

شما ببینید مسئله زیارت حتی در کشورهایی که فرهنگ زیارت ندارند، وجود دارد مثلاً یادبود سرباز گمنام، میدان سرباز گمنام یا سر قبرشان ادای احترام می‌کنند و گل می‌گذارند، حتی به روسای جمهور و دانشمندان و به سربازانشان این کار را انجام می‌دهند و هیچ‌کسی برداشت پرستش از این عمل ندارد، البته در همین قرن اخیر است که وهابیان زیارت و این مسائل را شرک نامیده است لذا زیارت در تمامی فرهنگ‌ها از جمله فرقه‌های مختلف مسلمانان از گذشته تا امروز وجود داشته است.

***حضرت زهرا (س) هر دوشنبه و پنج‌شنبه قبور را زیارت می‌کردند و سر قبر حمزه (ع) هم به شدت گریه می‌کردند، وهابیان می‌توانند بگویند دختر پیامبر مشرک بوده، چون به زیارت اهل قبور می‌رفته و بر سر مزار آن‌ها گریه می‌کرده است؟**

باید توجه کنیم که زیارت دارای پیام است، پیام سیاسی، اخلاقی و اجتماعی دارد و وقتی زیارتی انجام نشود تمام هدایت‌ها و پیام‌ها از بین می‌رود و حضرت زهرا (س) می‌خواهند با این کار بگویند که شما هیچ‌کدامتان مانند حمزه (ع) نیستید. حضرت

زهر(س) سر قبر حمزه گریه می‌کند و درواقع با این کار می‌خواهد یک پیام به جامعه خفته و خواب‌آلود آن روز منتقل کند و ما می‌بینیم صدسال بعد امام باقر(ع) از این حرکت نمادین حضرت زهر(س) گرمزگشایی می‌کند و می‌گوید اگر حمزه و جعفر طیار حضور داشتند حق علی ابن ابیطالب غصب نمی‌شد و ما امروز از این عمل درس می‌گیریم.

لذا امروز ثابت شده که این‌ها توسط تکفیری‌ها درست شده‌اند و برای صدمه به اسلام ناب محمدی بهائیت را برای شیعه و وهابیت را برای اهل تسنن درست کردند و البته می‌بینید که عالمان شیعه، وهابیت را نپذیرفتند و علمای اهل سنت هم به زیارت رسول خدا می‌رفتند و در همین روزهای عزاداری آقا اباعبدالله(ع) در مسیرهای پیاده زائران بسیاری از اهل سنت و شیعیان و حتی پیروان حضرات مسیح و حضرت نوح فعالیت داشتند و به زائران عاشقانه خدمت می‌کردند، درواقع فرهنگ زیارت در همه ادیان وجود دارد و این وهابیت است که خلاف مسیر حرکت می‌کند.

***به نظر حضرت‌عالی چگونه می‌توان از بحث زیارت و سبک زندگی امام رضا(ع) برای رفع برخی چالش‌های زندگی امروز استفاده کرد؟**

برای مثال باید بگویم، وقتی شما به یک فوتبالیست و هنرمند علاقه‌مند می‌شوی به سبک زندگی او هم علاقه‌مند می‌شوی چون این افراد طرفدار و هوادار دارند، وارد زندگی‌اش می‌شوند، از زن و بچه‌اش می‌پرسند از نوع و سبک غذا خوردن تا مدل مو و ماشینش زیر ذره‌بین قرار می‌گیرد و چون به این فرد ارادت و علاقه دارند سبک زندگی او را دنبال می‌کنند.

این در حالی است که امام معصوم ولایت دارد و نماد صبر، حلم و تقوا هستند و وقتی به‌عنوان چنین فردی حضورش در زندگی شما پررنگ‌تر می‌شود به‌طور طبیعی به سراغ سبک زندگی‌اش در جامعه خواهید رفت. در سیره امام معصوم(ع) وقتی انسان با سبک زندگی این عزیزان آشنا می‌شود باب وسیعی در مقابلش بازخواهد شد. موجب اطاعت می‌شود و محبوبت هم اگر تو را دوست داشته باشد که دیگر اثرش چند برابر خواهد شد لذا حب هدایتگر است و ما را به سمت خوبی‌های می‌کشاند و درواقع مسیری از استدلال است.

شهید مطهری مثالی را درجایی مطرح کرده‌اند و می‌گویند: «برای تهیه مفتول اگر بخواهی براده‌های آهن را از داخل خاک جمع کنی ممکن است سال‌ها طول بکشد اما یک آهن‌ربا در چشم به هم زدن این براده‌ها را از خاک جدا می‌کند» و مغناطیس محبت هم چنین کارکردی دارد لذا اهل‌بیت(ع) روی محبت خیلی کار کرده‌اند و این فرهنگ زیارت فرهنگ تقویت حب است. بنابراین زیارت یک بسته آموزش و پرورش و تعلیم و تربیت برای انسان‌ها است، همسویی ما با کسانی که زیارتشان می‌کنیم موجب می‌شود که هم راه و هم حجت پیدا کنیم، به قول شهید مطهری «فرهنگ زیارت همبستگی ایجاد می‌کند» و نقش الگویی را در تعلیم و تربیت برای ما ثبت می‌کند.

***آیا مسائلی مانند امام شناسی و توحید باید به‌صورت سیستمی مطرح شود و مسئولان برای تقویت این مسئله برنامه‌ریزی کنند یا به تأثیر ذاتی زیارت اکتفا کنیم و مردم خودشان مطالعه‌شان را افزایش دهند؟**

یکی از ارکان مهم در بحث زیارت، آستان قدس رضوی است که انصافاً در بحث فرهنگی زیارت فعالیت‌های خوبی انجام داده و با ایجاد حلقه‌های معرفت، دعوت از سخنرانان و مداحان خوب و انجام برنامه‌های فرهنگی متنوع اقدامات ارزنده‌ای را به‌ویژه در چند سال گذشته انجام داده است اما برای استفاده حداکثری از ظرفیت‌های زیارت هنوز گام‌های بیشتری می‌توان برداشت.

به‌عنوان مثال معتقدم یکی از صحن‌ها باید ویژه کودکان طراحی شود، در این صحن همه لوازم و تجهیزات باهدف آموزش زندگی و سیره امام رضا(ع) و آداب زیارت و مبانی حول مسئله امام شناسی باشد، به‌گونه‌ای که حتی در این صحن اگر نرم‌افزارها و بازی‌های یارانه‌ای نیز وجود دارد، بر مبنای آموزه‌های زیارت و تفکر دینی و اهداف زیارت طراحی و در دسترس کودکان و نوجوانان قرار گیرد.

مذهبی‌ها و زائران باید بتوانند کودکانشان را به صحنی بیاورند که لوازم و تجهیزاتی باشد که کودک در آنجا با امکاناتی مانند نرم‌افزارهایی که بر اساس فرهنگ دینی طراحی شده، با استفاده از رایانه یا تبلت ضمن سرگرم شدن، با فرهنگ زیارت آشنا و در آنجا اشباع شود؛ این مکان باید به قدری برایش جذاب باشد که هیچ کجا را به این مکان ترجیح ندهد. ما تاکنون این فضاها را ایجاد نکرده‌ایم که از کودکی بچه‌هایمان را با فرهنگ امامت و مسائل دینی آن‌هم در محیطی شاد و جذاب آموزش دهیم.

***امروز اگر به فرزندانمان می‌گوییم برویم حرم باید ببینیم به‌جز شلوغی و خستگی، آنچه در ذهن کودک ما متبادر می‌شود، چه چیز دیگری ممکن است باعث جذب وی به حرم مطهر شود؟**

به هر صورت سطح ایمان همه که یکی نیست، پس باید مکانی ایجاد شود که برای بچه‌ها خوشایند بوده و برای آمدن به حرم رغبت ایجاد کند، به هر صورت می‌توان با مجله‌های تصویری و صوتی جذابیت‌هایی را ایجاد کرد.

بنده همچنین معتقدم هر زائری که وارد مشهد مقدس می‌شود باید یک کد دریافت کند و از طرق موبایلش بتواند با سایت آستان قدس مرتبط شود و از طریق سامانه هرروز برایش از طریق حرم رضوی پیام‌های مربوط به زیارت برود و درواقع با این کار حرم از فضای موجود فراتر رفته، مثلاً طرف در امریکا هم که هست ایمیلش را باز می‌کند و می‌بیند که از طرف حرم برایش پیام آمده است. البته انتخاب و تهیه محتوا بسیار مهم است. این تأثیر زیادی برای توسعه مباحث مربوط به زیارت دارد و یک شبکه ده‌ها میلیونی از عاشقان به امام رضا(ع) حتی در سطح جهان می‌توان ایجاد کرد، این‌گونه طرف در شهر و کشور خودش هم که هست با حرم مطهر در ارتباط خواهد بود.

***در صحبت‌هایتان فرمودید زیارت یک بسته کامل آموزشی است برای رفع برخی مشکلات ازجمله اختلافات خانوادگی که بین همسران و والدین و فرزندان یا دیگر اقوام وجود دارد چگونه می‌توان از آن استفاده کرد؟**

در کلمات امام رضا و معصومان(ع) ما پر از کلمات و جملات زندگی ساز است که روابط ما را تنظیم می‌کند، من معتقدم در شبستان‌ها و اماکن متبرکه غیر از قرآن‌ها و مفاتیح باید آموزه‌های رضوی باشد، باید برای گروه‌های سنی مختلف کتاب‌های متفاوتی داد و جزوه‌های متنوعی فراهم کرد، در حال حاضر از این جزوها خیلی منتشر می‌شود اما من معتقدم این‌ها را به صورت ساندویچی باید در دسترس عموم قرارداد، مثلاً در بحث لیوان‌های یک‌بار مصرف و پلاستیک‌هایی که در حرم وجود دارد هزینه و این هزینه تبدیل به یک فرهنگ شده است؛ مشابه آن می‌توان در ورودی‌های حرم و ورودی‌های اماکن متبرکه جزوات کوچک گذاشت تا هرکسی متناسب باعلاقه‌اش بردارد و مطالعه کند.*

*گفتگو از محمدرضا آرمانیان